

6. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МОДЕЛЮВАННЯ В ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННІ, АНАЛІЗІ ТА АУДИТІ

dr Stanisław Szmitka
Olsztyńska Szkoła Wyższa w Olsztynie

Pojęcie kondycji finansowej i otoczenia przedsiębiorstwa

Słowo kondycja oznacza „ogólny stan czegoś”¹¹, w kontekście opisywanego tematu jest to stan, położenie, sytuacja w jakiej znajduje się przedsiębiorstwo. Posiadana kondycja finansowa wyznacza predyspozycje firmy do utrzymania się na rynku. Wszystkie podejmowane przez zarządzających decyzje, dotyczące krótkich i dłuższych okresów czasu zależą od kondycji finansowej i na nią wpływają. Stan finansowy określa jakim majątkiem dysponuje przedsiębiorstwo i jakie są źródła pokrycia tego majątku. Jest aspektem statycznym przedmiotu analizy¹², ustalonym dla określonego okresu. Ciągłość podejmowania decyzji stanowi reakcję na zachodzące zmiany. Wyniki finansowe to ujęcie dynamiczne, na które oddziałują przychody ze sprzedaży, koszty własne, podatki, dotacje itp. Wypracowane zyski lub poniesione straty mogą wpływać pozytywnie lub negatywnie na kształtowanie się stanu finansowego firmy. Formuje to ścisłą zależność między ujęciem statycznym, a dynamicznym przedmiotu analizy.

Poznanie faktów i zdarzeń gospodarczych przez ich podział i badanie zależności między poszczególnymi elementami ma duże znaczenie dla samej firmy, jak i wielu instytucji, jednostek czy osób. Każda, z zainteresowanych rezultatami działalności gospodarczej stron, ocenia poszczególne obszary jednostki w innym zakresie, wykorzystując inne techniki i metody. Tabela 1 przedstawia najczęściej zainteresowane sytuacją finansową i majątkową strony:

Tabela 1

Strony zainteresowane kondycją finansową jednostki

Instytucja lub osoba zainteresowana	Obszar zainteresowania
Akcjonariusze i udziałowcy (osoby dokonujące inwestycji)	Rozmiary ryzyka inwestycji i zdolność jednostki do wypłaty dywidend
Menadżerowie i kadra kierownicza (osoby zarządzające jednostką)	Zdarzenia i informacje pomagające w podejmowaniu decyzji finansowych
Kredytodawcy (banki, firmy leasingowe)	Zdolność do terminowych spłat rat
Pracownicy	Zdolność do wypłaty wynagrodzeń
Dostawcy	Szybkość regulowania zobowiązań

Zródło: Opracowanie własne na podstawie: B. Padurek, „*Biuro rachunkowe*”, Wrocław 2014, Wydawnictwo Bożena Padurek, s. 74

¹¹ Polskie Wydawnictwo Naukowe, dostępny w: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/kondycja.html> [dostęp: 21.01.2019]

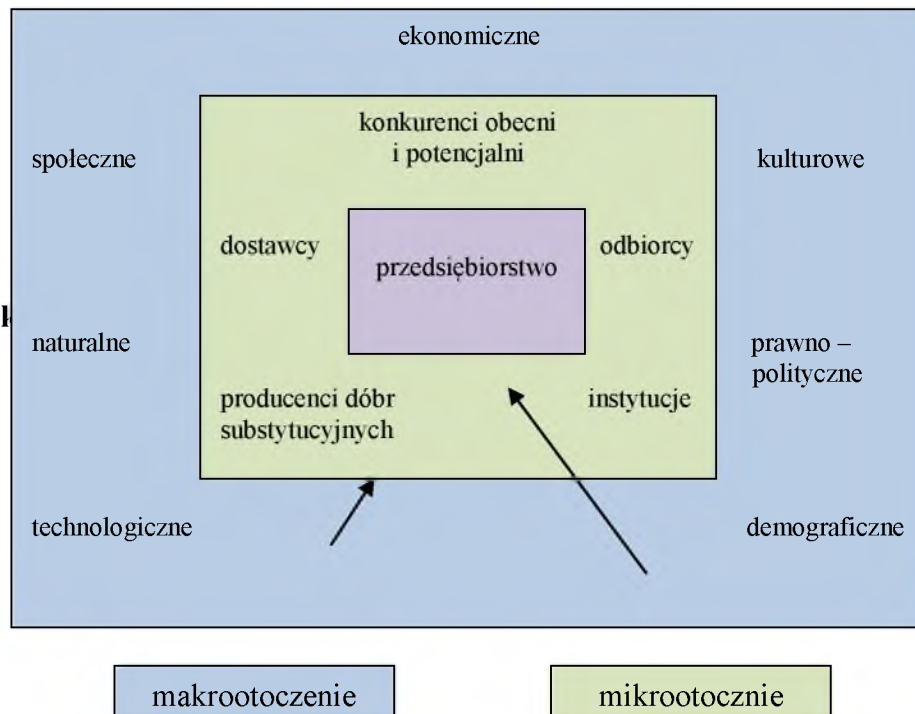
¹² L. Bednarski, *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, Warszawa 2007, PWE, s. 11

Istotne w analizie i ocenie kondycji finansowej przedsiębiorstwa są czynniki wpływające na funkcjonowanie firmy. Można wyróżnić tu czynniki zewnętrzne czyli makro- i mikrootoczenie przedsiębiorstwa oraz czynniki wewnętrzne, związane z bezpośrednio z jednostką.

Pojęcie otoczenia pochodzi z języka angielskiego i zostało przetłumaczone od słowa „environment”¹³. Definiowane jest jako przestrzenny zbiór zjawisk i procesów kształtujących obecną i przyszłą pozycję konkurencyjną przedsiębiorstwa na rynku. Przedsiębiorstwo musi identyfikować się ze swoim otoczeniem i do niego dopasowywać, ponieważ otoczenie jest zewnętrznym źródłem przewagi konkurencyjnej, jak i źródłem zagrożeń mogących wpływać na osłabienie jednostki.

Za środowisko zewnętrzne uważa się wszystko, co otacza przedsiębiorstwo, ale do niego nie należy. Możemy je podzielić na makrootoczenie i mikrootoczenie. W literaturze przedmiotu spotyka się także mezootoczenie (otoczenie regionalne), w którym wpływy makrootoczenia przenoszą się na mikrootoczenie¹⁴. Jeden z możliwych podziałów czynników zewnętrznych przedstawia rysunek 1.

Rysunek 1 Struktura otoczenia przedsiębiorstwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: E. Siemińska, *Finansowa kondycja firmy — metody pomiaru i oceny*, Warszawa 2003, Poltext, s. 20-22 oraz G. Gierszewska i M. Romanowska, *Analiza strategiczna przedsiębiorstwa*, Warszawa 2009, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, s. 27-29

Makrootoczeniem nazywa się zespół warunków funkcjonowania i rozwoju przedsiębiorstwa¹⁵. Warunki te zależne są od kraju, w którym dane przedsiębiorstwo prowadzi swoją działalność.

¹³ K. Wach, *Regionalne otoczenie małych i średnich przedsiębiorstw*, Kraków 2008, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, s.26

¹⁴ M. Bednarczyk, *Otoczenie i przedsiębiorczość w zarządzaniu strategicznym organizacja gospodarczą*, Kraków 1996, Akademia Ekonomiczna Wydawnictwo Uczelniane, s. 12

¹⁵ K. Wach, *Regionalne otoczenie małych i średnich przedsiębiorstw*, Kraków 2008, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, s. 29-30

Na rysunku 1 zostało przedstawionych siedem segmentów makrootoczenia. Kondycja gospodarki światowej i krajowej wyznacza otoczenie ekonomiczne. Najważniejszymi czynnikami jest tutaj stopa wzrostu ekonomicznego, zwrot kapitału, stopa procentowa, kursy walutowe, inflacja, poziom bezrobocia, jak również poziom zadłużenia. Wzrost wydatków konsumentów umożliwia rozwój przedsiębiorstw i osłabia rywalizację konkurencyjną w danych branżach. Podczas recesji w gospodarce, kiedy spada popyt, najsłabsze firmy często bankrutują. Nawet jeżeli recesja występuje w innym kraju to polskie przedsiębiorstwa mogą odczuć tego skutki. Spada bowiem popyt na produkty importowane, na czym cierpią jednostki nastawione na eksport swoich produktów. W gospodarce rynkowej konsumenci często pożyczają pieniądze na zakup towarów, dlatego stopa procentowa wpływa na popyt na produkty przedsiębiorstwa. Obniżenie stopy procentowej wpływa na chęci inwestycyjne firm. Wahania kursów walut determinują konkurencyjność na rynkach światowych. Inflacja, czyli wzrost cen, może destabilizować gospodarkę. Bezrobocie natomiast wpływa na możliwości pozyskiwania pracowników¹⁶. Otoczenie technologiczne wynika z poziomu rozwoju technicznego i technologicznego. Zmiany technologiczne mogą powodować szybki upadek jednych gałęzi przemysłu i rozwój lub powstanie innych. Techniki informacyjne ułatwiają zarządzanie jednostkami gospodarczymi, a co za tym idzie napędzają branżę produkującą sprzęt i oprogramowanie. Moda, czy styl życia powodują istnienie otoczenia społecznego. Promowanie zdrowych warunków życia ludzi, zainteresowanie społeczeństwa ochroną środowiska oznacza powstanie nowych segmentów rynku. Globalizacja powoduje uniwersalizację wzorców życia i otwiera nowe możliwości przed ludźmi, chociażby podróżowanie czy wykształcenie. Zmiany w populacji danego społeczeństwa tworzą otoczenie demograficzne. Dużą rolę odgrywają cechy populacji, gdyż kształtują rozmiary i strukturę zapotrzebowania na pewne dobra i usługi. Należą do nich między innymi takie zmienne demograficzne jak: liczebność populacji, płeć, wiek, wielkość zatrudnienia oraz struktura zawodowa. Na przykład starzenie się społeczeństw będzie wywoływało wzrost zapotrzebowania na opiekę zdrowotną. Otoczenie prawno-polityczne ma ogromny wpływ na funkcjonowanie przedsiębiorstw. Państwo, ustalając pewne zasady, może stymulować lub ograniczać przedsiębiorczość. Regulacje prawne, wywierające silny i bezpośredni wpływ na działalność firm, dotyczą często kwestii przeciwdziałania tendencjom monopolistycznym oraz nieuczciwej konkurencji, tworzeniu warunków zetknięcia się własnej gospodarki ze światową, podwyższanie barier wejścia dla określonych rodzajów działalności, zapewnienie bezpieczeństwa sprzedawanych produktów, czy ochrona interesów słabszych uczestników rynku. Wysokość stawek i ulg podatkowych oddziałuje na to, ile z nadwyżki finansowej jednostka zatrzyma, a o ile zasili budżet państwa. Standardy i zasady rachunkowości określające sposób wyceny zasobów warunkują również sposób oceny kondycji finansowej. W dzisiejszych czasach ekologia staje się coraz ważniejszym aspektem. Nie szanowanie środowiska naturalnego przez firmę może negatywnie wpłynąć na jej opinię, ponieważ konsumenci mają coraz większe oczekiwania w zakresie polityki ekologicznej¹⁷. Otoczenie kulturowe składa się z kultury, zwyczajów, obyczajów oraz systemów wartości danego społeczeństwa. Niewystarczające poznanie lub pominięcie tego segmentu może być przyczyną niepowodzenia jakiejś inwestycji.

Mikrootoczenie, nazywane też bliższym lub celowym, nie jest identyczne dla wszystkich firm, w szczególności zależy od branży. Do mikrootoczenia należą podmioty prowadzące bezpośrednią wymianę z przedsiębiorstwem oraz wszystkie inne podmioty

¹⁶ G. Gierszewska i M. Romanowska, *Analiza strategiczna przedsiębiorstwa*, Warszawa 2009, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, s. 27-29

¹⁷ <https://mfiles.pl/pl/index.php/Makrootoczenie> [dostęp: 25.01.2019]

przyczyniające się do osiągnięcia przez przedsiębiorstwo zaplanowanych celów¹⁸. Do najliczniejszych zaliczają się¹⁹:

- dostawcy — podmioty na rynku dostarczające zasoby innym podmiotom. Siła przetargowa dostawców związana jest między innymi od skupienia dostawców w stosunku do odbiorców, uzależnienia jakości produktów od jakości zasobów, pozycji konkretnych dostawców na rynku, wielkości kosztów generowanych przez dostawców w ogólnym koszcie, wysokości kosztów zmiany dostawcy lub też ryzyka rozpoczęcia produkcji wyrobów końcowych przez dostawcę. Należy nawiązywać współpracę z kontrahentami, którzy mogą stymulować rozwój firmy i ograniczyć wysokość kosztów związanych z dostawą, jak również powinno się wystrzegać uzależnienia się od jednego dostawcy;
- odbiorcy — uczestnicy rynku nabywający wytwarzane dobra lub sprzedawane towary od innych podmiotów. Na siły negocjacyjne odbiorców wpływa ich zaangażowanie na rynku, udział produktu w przewidzianym budżecie zakupów czy też poziom poinformowania o sytuacji firmy. Dzięki badaniom marketingowym przedsiębiorstwa mogą otrzymać dane o preferencjach i potrzebach nabywców, pożądane przez odbiorców cechy jakości i ilości dają sygnał do działania;
- konkurencja obecna i potencjalna — jednostki rywalizujące o różne zasoby z innymi, najczęściej są to firmy mające podobny profil działalności. Konkurencja dotyczy pozycji na rynku, jak również ubiegania się o klientów, dostawców czy pracowników. Firmy powinny zastanawiać się, jakie cechy ma konkurencja, jaką taktykę stosuje, jakie są jej wady oraz zalety i przez porównania wyciągać wnioski dotyczące swoich praktyk;
- producenci dóbr substytucyjnych — jednostki zajmujące się odmienną technologicznie produkcją dóbr pełniących podobne funkcje użytkowe dla odbiorców i stanowiące dla nich zamiennik. Jeżeli spada cena dobra substytucyjnego to konsumenci zaczynają je nabywać, co stwarza zagrożenie dla wytwarzających wiodące dobra;
- wszelkie instytucje – instytucje państwowe i samorządowe, banki czy ubezpieczyciele. Podmioty te określają lokalne warunki dla działalności, wydają zezwolenia, zaświadczenia, podejmują decyzje dotyczące ochrony środowiska i są odpowiedzialne na rozwiązywanie spraw związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Banki, proponując niższe oprocentowanie kredytów i pożyczek, oddziałują na możliwość inwestycji. Ubezpieczenia wspomagają ochronę przed ryzykiem prowadzenia firmy.

Krzysztof Wach, wspominając o mezootoczeniu, wskazuje, że wymienione wyżej instytucje do niego należą, a nawet, że są łącznikami pomiędzy makro i mikrootoczeniem²⁰. Jednakże należałoby rozważyć, jak znaczący wpływ na przedsiębiorstwo, ma każda poszczególna instytucja (na przykład: urzędy państwowe, szkoły wyższe, firmy kurierskie, izby rzemieślnicze czy parki naukowo-technologiczne).

¹⁸ K. Wach, *Regionalne otoczenie małych i średnich przedsiębiorstw*, Kraków 2008, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, s.31

¹⁹ https://mfiles.pl/pl/index.php/Otoczenie_blizsze [dostęp: 27.01.2019]

²⁰ K. Wach, *Regionalne otoczenie małych i średnich przedsiębiorstw*, Krakow 2008, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, s. 32-34